

TR222 BÖLGESİNDE YABANCI GÖÇMENLERE KARŞI TOLERANSIN BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİSİ

Abdulahdi Seçkin

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doğal Afetlerin Risk Yönetimi ABD.

Yüksek Lisans Öğrencisi

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Terzioğlu Yerleşkesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

abdulhadiseckin@hotmail.com

İsmail Seki

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF, İktisat Bölümü
Yard. Doç. Dr.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Prof. Dr. Ramazan Aydın Yerleşkesi,
Biga-Çanakkale.

ismailseki@comu.edu.tr

Özet

Günümüz ekonomi anlayışı göz önüne alındığı zaman kalkınma bölgelerin olmazsa olmaz hedefi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin kendi iç dinamikleri ve süregelen problemleri zaten mevcutken büyük çapta ve düzensiz olarak gerçekleşen göç, afet etkisi göstermekte, ciddi ekonomik ve sosyal problemlere yol açabilecek riskler barındırabilmektedir. Yaratıcı ekonomi yaklaşımına göre bölgelerin kalkınmasının dinamiğini yaratıcı sınıf oluşturur. Yaratıcı sınıf, güvenlik endişesi olamayan toleransı yüksek yerlerde varlığını sürdürmektedir. Bölgelerin kalkınması için gereken yaratıcı sınıf için cazibe merkezi olabilecek yerler, daha önce suça karışmış ya da karışabileceği düşünülen göçmenlerden dolayı tolerans seviyeleri düştüğü için yabancı herkese karşı temkinli ve yabancı herkesi istemez duruma gelebilmektedir. TR222 bölgesi, yaratıcı sınıfı çekebilecek doğal imkânlara sahipken, halkın yabancılara bakışın ne olduğu bilinmemektedir. Ankete dayalı saha çalışması ile halkın yabancılara karşı olan tolerans seviyesi belirlenmeye çalışılmıştır. Çanakkale ilinin tolerans seviyesi, kısa vadede çözülmesi mümkün olmayan özellikle güvenlik problemlerden dolayı, uluslararası göçten olumsuz etkilenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Göç, Bölgesel Kalkınma, Tolerans.*

Alan Tanımı: Bölgesel Kalkınma (Uluslararası Göç)

THE EFFECT OF TOLERANCE LEVEL AGAINST FOREIGN IMMIGRANTS TO REGIONAL DEVELOPMENT IN TR222 REGION

Abstract

Regional development is one of the most important aim of region in current economic understanding. While the countires have their own problems, a huge and irregular migration causes a disaster effect that leads to serious economic and social problems. Creative class is the dynamic actor of regional developent in the context of creative economy approach. Creative class prefers safety and tolerant regions. TR222 region has an attractive environment but there is not any study about the tolerance level of the region against foreing immigrants. In the study, the tolerance level of the region against foreing immigrants tried to be determine by using survey method. As a conclusion, it can be said that there are sveral problems that cause the declining the tolerance level of the region such as security problem. And also there is no evidence that shows these problems can be solved in the short run.

Keywords: *Migration, Regional Development, Tolerance.*

JEL Code: F22, O15, R11.

1. GİRİŞ

Gelişmiş ekonomilerin öncülük ettiği bilgi tabanlı ekonomik sistemler, günümüz kalkınma paradigmalarına yön vermektedir. Romer (1994) ile birlikte büyüme literatüründe baskın hale gelen teknoloji üretme süreçleri, Florida (2005) tarafından ortaya atılan yaratıcılığa dayalı bölgesel kalkınma yaklaşımı ile başka bir boyuta taşınmıştır. Yaratıcılık ekonomik açıdan girişimciliği teşvik eden, yenilik geliştirme kapasitesini artıran, verimlilik artışına neden olan ve ekonomik büyümeyi hızlandıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle fikri mülkiyet hakları konusunda yaşanan

ilerlemeler ile birlikte, yaratıcılığın bölgelerin kalkınma süreçlerindeki ağırlığı gün geçtikçe artmaktadır. Bölgelerin yaratıcılığını belirleyen en önemli etkenler yetenek, teknoloji ve toleranstır. Göç yolları üzerinde bulunan şehirlerde göç olgusunun tolerans seviyesine etkisi, bölgenin kalkınmasını da doğrudan etkileyecektir.

İnsanlık tarihi boyunca süregelen büyük çaptaki göçler, hem göç edenleri hem de göç alan yerlerdeki insanları ciddi şekilde etkilemişlerdir. Söz konusu göçler çok fazla insanın ölmesine neden olmaları sebebiyle insan kaynaklı afet tanımının içine girmişlerdir. 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş ve karışıklıklar nedeniyle Türkiye çok fazla yabancı göçmene kapıları açmak durumunda kalmıştır. Can ve mal kayıpları, doğal bir afet gibi aniden değil yavaş yavaş cereyan etmiş ve halen devam eden bir afet etkisi göstermiştir. Suriye'deki savaş dışında hali hazırda Avrupa ve 3. dünya ülkeleri arasında köprü olan Türkiye, göç yollarında transit ülke konumundadır. Çok fazla ülkeden ciddi sayıda yabancı göçmen ülkemize gelmiştir. Transit geçecek olanların oluşturduğu sorunlar ile mücadele etmek zorunda kalan ülkemiz, Avrupa'nın yeni politikaları ile yabancı göçmenleri almayı zorlaştırması sonrasında, yabancı göçmenleri uzun süre barındırmak durumunda kalmıştır. Bu durum özellikle ülkenin ekonomik ve sosyolojik yapısında meydana gelebilecek olumsuzluklar bakımından büyük risk taşımaktadır.

Uluslararası göç yolları üzerindeki ülkemizin Avrupa'ya en yakın şehirlerinden biri Çanakkale'dir. Bu bakımdan transit geçişler için göçmenlerin en sık kullandığı yollardan biri Çanakkale'den geçmektedir. Gerek transit geçiş imkânı sağlaması, gerekse coğrafi yapısı ve tarımdaki iş imkânları ile Çanakkale göçmenler için bir cazibe merkezi olma özelliğini korumaktadır. Büyükşehirler kadar büyük nüfus yoğunluğuna sahip olmamasına rağmen, konumu itibari ile nispeten çok uluslararası göç alan bir şehir olan Çanakkale'nin kalkınma politikalarının belirlenmesinde, kentteki göçmenlerin ve yarattıkları etkilerin göz ardı edilmesi büyük planlama hataları doğuracaktır.

Özellikle yenilik yaratma üzerine kurgulanan kalkınma politikalarında kentin yabancı göçmenlere karşı tolerans seviyesinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Çalışma söz konusu tolerans seviyesini saha araştırmalarına dayalı analizler ile belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde göç ve yaratıcı ekonomiye yönelik çalışmaların literatür özeti

verilmiş, üçüncü bölümde yaratıcı ekonomi kavramı ile birlikte bir afet olarak göç olgusu açıklanmış, dördüncü bölümde saha çalışmasının bulgularına yer verilmiş, beşinci ve son bölümde ise genel değerlendirme ve sonuca yer verilmiştir.

2. GÖÇ VE YARATICI EKONOMİ ÜZERİNE LİTERATÜR ÖZETİ

Bölgesel kalkınmada yaratıcı ekonomi yaklaşımının Türkiye’de araştırma alanının dar olması göz önüne alındığında Türkiye için hem yaratıcı ekonomi hem de göç olgularının beraber incelendiği akademik bir çalışmanın olmaması doğal karşılanabilecek bir sonuçtur. Bu bakımdan literatür özeti Türkiye için yapılan yaratıcı ekonomi tabanlı bölgesel kalkınma çalışmaları ile göç olgusunun Türkiye için sosyal, ekonomik ve psikolojik etkilerini analiz eden çalışmalardan oluşmaktadır.

2.1. Türkiye için Bölgesel Kalkınmada Yaratıcı Ekonomi Yaklaşımı

Yaratıcı ekonominin ya da diğer adıyla kültür ekonomisinin bölgesel kalkınmaya etkisinin incelendiği çalışmalarda kavramın Türkiye’deki öncülerinin İzmir üzerine veya İzmir’de yapılan çalışmalar olduğu görülmektedir.

Yaratıcı ekonomiye ilişkin çalışmaların odak noktasını yaratıcı endüstriler ile yaratıcı sınıf oluşturmaktadır. Bu yaklaşıma göre bölgesel kalkınmanın lokomotifini bu iki unsurdur.

2.2. Türkiye için Göç Olgusunun Etkileri

Türkiye’ye ilişkin göç olgusunun ve bu olgunun yarattığı etkilerin analiz edildiği çalışmalar, yaratıcı ekonomi yaklaşımına nispeten daha fazladır. Bu konudaki çalışmalar incelendiğinde, tüm çalışmaların ortak paydasını göç potansiyelinin ve göçün yarattığı olumsuzlukların oluşturduğu görülmektedir.

Seki vd. (2016a) tarafından yapılan ve Suriye kaynaklı göç dalgasını belirleyen etkenlerin analiz edildiği çalışmada, ekonometrik yöntemler kullanılarak göç dalgasının sebepleri ve bu sebeplerin önem sıraları ortaya

konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, Suriye kaynaklı göçün üç belirleyici etkeni; göç edilen ülkenin fiziksel yakınlığı, milli geliri ve daha önce Suriye’den göç almış olmasıdır. Çalışmaya göre Türkiye’nin Suriye kaynaklı göç riski Suriye’ye yakınlığı ve daha önce o bölgeden göç aldığından dolayı AB ülkelerinden daha fazladır.

Akıncı vd. (2015) göç ve toplumsal kabul konulu çalışmasında ağırlıklı olarak göçmenlerin entegrasyonu üzerinde yoğunlaşmıştır. Çalışmada, toplu olarak yapılmış göçlerdeki insanların toplumla olan ilişkilerindeki zayıflık sonucu gettolaşmaların oluştuğu belirtilmiştir. Ayrıca göçmenler ile gittikleri yerlerdeki insanlar arasındaki kültür farklılıklarının çatışmalara neden olabileceği üzerinde durulmuştur. Sonuç kısmında ise göçün bir sorun olmadığı belirtilmiştir. Asıl sorun göç edilen yerlerdeki toplumsal sorunların tespit edilememesi olarak görülmüştür. Bunun üstesinden birey ve devlet işbirliği neticesinde iletişimin olanaklarının geliştirilmesi ve bu sayede teknik sorunların tespit edilebilir kılınp, gerekli hukuki düzenlemeler yapılmak sureti ile gelinebileceği belirtilmiştir.

Aytaç (2016), kent, yoksulluk ve sosyal düzensizliği araştırdığı çalışmasında, sosyal düzensizlik kavramı ile kentlerdeki oluşan göçün kontrol edilebilirliğinin düşük olduğunu ve yoksullukla beraber suç faaliyetlerinin artabileceğini belirtilmiştir. Başka bir deyişle, daha iyi bir yaşama sahip olmak isteyenler ve bu imkâna maddi olarak sahip olmayan kişilerin daha rahat suç işleyebilecekleri üzerinde durulmuştur. Özellikle Amerika ve AB olmak üzere dünyadaki metropol şehirlerinde göçmenlerin etkileri ve yaşadıkları ortamlar incelenmiş ve betimlenmiştir. Türkiye’de de özellikle bazı illerde (Ankara, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, Mersin, Adana) düzensiz göçlerden oluşan ve gettolaşmaya başlamış illegal işler yapan bir göçmen kesimin oluştuğu belirtilmiştir.

Çeri vd. (2015), göç eden insanların psikolojilerine odaklanmıştır. İnsanların aidiyet hissi ile bağ kurdukları, kendilerine vatan kabul ettikleri yerden göç etmeleri ve göç ettikleri yerde bu hissleri yaşayamamalarının psikolojik etkilerini analiz etmiştir. Psikolojik olarak rahatsız olanlar ve yaş grupları karşılaştırılarak analizler yapılmıştır. Göç eden kişilerin gittikleri yerlerde istikrarsızlık, emniyetsizlik ve güvensizlik duygularını yaşadıklarını ve bunun psikolojik nevrozları tetiklediği vurgulanmıştır. Göç edilen yerdeki insanların göçmenleri potansiyel suçlu olarak gördüğüne dikkat çekilmiştir. Yapılan literatür taramasında yaş grupları doğrultusunda değerlendirme

yapılmıştır. Göçün yetişkin ve ergenlerde ciddi psikolojik problemlere yol açtığı belirtilmiştir. Göçmenlerin ikinci kuşak nesillerinin ise yerleşik durumdaki akranlarının ve ailelerinin kültürü arasında kaldıkları İngiltere'deki göçmenler üzerinden örneklenmiştir. İkinci kuşağın, eğitilmiş olmasına rağmen yerleşik durumdakiler ve birinci kuşak kadar iş bulamadığına dikkat çekilmiştir.

Çakmak (2015), ekonomik etkenler ile suç arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında, literatür taraması yöntemini kullanmış ve suç kavramını derinlemesine incelemiştir. Çalışmanın temel bulgusu ise gelirin suç üzerinde negatif etkisi olduğudur.

Akçadağ (2012) tarafından hazırlanan “Yasa Dışı Göç ve Türkiye Başlıklı” BİLGESAM raporunda değişen güvenlik algısına dikkat çekilmiş ve yasa dışı göç gibi konuların artık uluslararası güvenliğe yönelik tehditler olarak değerlendirilmeye başlandığı vurgulanmıştır. Çalışmada ulusların göçe bakışı ulusal güvenlik çerçevesinde değerlendirilmiştir. Avrupa ve Türkiye'nin göçmen politikaları ve yasal düzenlemeleri incelenmiştir. Avrupa'daki ülkelerin göçmen sayıları ve Türkiye'den yasa dışı olarak yurt dışına çıkanların sayıları üzerinden analizler yapılmıştır. Sonuç olarak, yasa dışı göçün ülkeler için yumuşak güvenlik tehdidi olarak algılandığı belirtilmiştir. Ülkelerdeki problemlerden kaynaklı olarak yasadışı göçün uzun vadede bile çözülemeyeceği öngörülmüştür.

Çanakkale ili özelinde yapılan bölgesel göç çalışmasının tek örneği Seki vd. (2016b) tarafından ildeki göçmenlerin profil analizlerinin yapıldığı çalışmadır. Ankete dayalı saha araştırması yönteminin kullanıldığı çalışmaya göre;

- Çanakkale'deki göçmenler ortalama eğitim seviyesinde ve neredeyse yarısı Türkçe bilen vasıfsız işçilerden oluşmaktadır.
- Göçmenlerin büyük çoğunluğu Türkiye'de kalmak ve vatandaşlık hakkı istemektedirler.
- Göçmenlerin yaşadığı en önemli sorunlar barınma, nakdi yardım ve düşük ücretle çalıştırılmak olarak belirtilmiştir.

Çalışmada yabancı göçmenlerin toplumla entegrasyonunu sağlayacak çalışmaların yapılması, sahip oldukları haklar konusunda bilgilendirilmeleri ve emeklerinin sömürülmesinin önüne geçilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Afet kavramı algısal olarak doğa olayları ile ilişkilendirilir. Türki Dil Kurumunun tarafından yapılan “*çeşitli doğa olaylarının getirdiği yıkım*” tanımında da bu algı açıkça görülebilmektedir. Ancak afet hakkında AFAD tarafından yapılan resmi ve daha kapsamlı tanıma göre afet; “*normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa veya insan kaynaklı olaylardır*¹”. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere afet tanımı hem deprem, sel, heyelan, tsunami vb. gibi doğal afetleri, hem de ulaşım kazaları, mülteci hareketleri, savaş, kimyasal ve nükleer kazalar/saldırıları, terör olayları, kıtlık, açlık, küresel ısınma vb. gibi insan kaynaklı afetleri kapsamaktadır (Seki vd., 2016: 722).

3.1. İnsan Kaynaklı Afet Olarak Uluslararası Göç

İnsan kaynaklı afetlerin etkileri bakımından belki de en zararlı olanı göçtür. Göç olgusu diğer afet türleri gibi bir veya iki boyutlu değil, aksine neden olduğu demografik, sosyolojik, ekonomik, sağlık ve güvenlik sorunları ile afet türleri içerisinde belki de zarar verdiği alanlar bakımından en yıkıcı olan afet türüdür.

Özellikle 2011 yılında Suriye’deki iç savaşın tetiklediği uluslararası göç hareketi, başta Türkiye olmak üzere tüm kıta Avrupa’sını hatta Amerika kıtasını da tehdit eder bir boyuta gelmiştir. Göç hem göçmenleri hem de göç edilen bölgelerdeki toplumları doğrudan etkileyebilen ve kalıcı hasarlar bırakabilen bir afet olması bakımından dikkatle incelenmesi gereken bir husustur.

Göç olgusu, göç eden bakımından neden olduğu psikolojik, ekonomik ve sosyolojik travmalar, göç alan bölge için de neden olduğu bulaşıcı hastalıklar gibi sağlık sorunları, güvenlik sorunları, işsizlik gibi ekonomik

¹ 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri hakkında Kanun, Md. 2/2, www.mevzuat.gov.tr.

sorunlar ve ırkçılık sorunları nedeni ile insan kaynaklı bir afettir (Seki vd., 2016: 723).

3.2. Yaratıcı Ekonomi Yaklaşımı

Yaratıcı ekonomi kavramı Howkins (2001) tarafından iktisat yazınına kazandırılmış bir kavram olmakla beraber, bölgesel kalkınmada yaratıcı ekonomi ve bu ekseninde yaratıcı sınıf yaklaşımları Florida (2002 ve 2005) tarafından ortaya konmuştur. Söz konusu yaklaşıma göre bölgesel kalkınmanın itici gücü bölgelerin yaratıcılık seviyeleri tarafından belirlenir. Bu kapsamda bir bölgenin yaratıcılığını belirleyen faktörler; girişimciliği teşvik etmesi, yenilik yaratma kapasitesini geliştirmesi, verimliliği artırması ve ekonomik büyümeyi uyarmasıdır (Kumral, 2010: 3). Florida (2005)'e göre yaratıcı ekonomiye dayalı bölgesel gelişme modellerinde 3T olarak adlandırdığı Teknoloji, Yetenek ve Tolerans (Technology, Talent and Tolerance) bölgesel kalkınmanın anahtarlarıdır.

Yaratıcı ekonomi yaklaşımına göre bölgesel kalkınma yukarıdaki üç faktörün birbirini tamamlayıcı özellikleri sayesinde gerçekleşebilmektedir. Buna göre;

1. Tolerans seviyesinin yüksek olduğu yerler yaratıcı sınıf için cazibe merkezleridir. Yaratıcı sınıf her zaman tolerans seviyesi yüksek yerlerde yoğunlaşır.
2. Yetenek bileşeninin oluşturan “yaratıcı sınıf”ın yoğunlaştığı yerlerde yaratıcı sermaye yani ileri teknoloji yoğunluğu oluşur.
3. Yaratıcı sınıf yenilik ve teknoloji üretimini gerçekleştirir ve bölgenin yenilik üretme kapasitesini artırır.

Yukarıdaki döngünün tamamlanması ile de bölgede fikri mülkiyet haklarına konu olan, katma değeri yüksek yaratıcı ürünler üretilir. Böylece bölgenin kalkınması sağlanmış olur (Kumral, 2010: 15).

Yaratıcı ekonomi yaklaşımında tolerans kavramına ayrı bir yer açmak gerekmektedir. Tolerans, yenilik üretecek olan yaratıcı sınıf için gerekli ekosistemin temel etkidir. Florida ve Tinagli (2004)'e göre;

- Yüksek yaşam kalitesine² sahip,
- Yaratıcılığa önem veren,
- İnsanların ifade özgürlüğünün olduğu,
- Kültürel çeşitliliğe sahip yerler tolerans seviyesi yüksek olan yerlerdir.

Yaratıcı ekonomi yaklaşımına göre tolerans seviyesi yüksek olmayan bölgelerin yaratıcı sınıfı çekme ve barındırma ihtimalleri ve dolayısı ile de yenilik yaratma imkânları yoktur. Bu da tolerans seviyesi düşük bölgelerin bölgesel kalkınma bakımından dezavantajlı oldukları anlamına gelmektedir. Bun bakımdan yoğun olarak uluslararası göç alan bölgelerin tolerans seviyesinde meydana gelen değişiklikler, söz konusu bölgelerin bölgesel kalkınma performansları üzerinde doğrudan belirleyici olacaktır.

4. ÇANAKKALE İLİNİN YABANCI GÖÇMENLERE KARŞI TOLERANS SEVİYESİNİN AMPİRİK ANALİZİ

Türkiye sınırları içerisinde nüfusuna oranla en çok yabancı göçmene geçici veya kalıcı ev sahipliği yapan illerin başında Çanakkale gelmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri kuşkusuz kentin Avrupa göç yolları üzerinde bulunmasıdır. Diğer sebeplerden önemli olanlar ise ülkenin tüm kıyı şeritlerinde olduğu gibi nispeten ılıman iklime, tarım ve hayvancılık potansiyellerine sahip olmasıdır. Ayrıca kentin görece yüksek gelir düzeyine sahip olması da kenti yabancı göçmenler için bir cazibe merkezi duruma getirmektedir.

Yaratıcı ekonomi yaklaşımına göre bölgesel kalkınma yaklaşımında bölgenin yaratıcı sınıfı çekebilmesi için yüksek bir tolerans seviyesine sahip olması gerekmektedir. Çanakkale gibi yüksek yabancı göç alan kentlerin bölgesel kalkınma politikaları belirlenirken, yabancı göçmenlerin bölgenin tolerans seviyesi üzerindeki etkilerinin de ortaya konması gerekmektedir.

² Kumral (2010)'a göre yaşam kalitesini belirleyen etkenler şunlardır: Politik ve toplumsal ortam (siyasi istikrar, hukukun uygulanması, suç oranının düşüklüğü vb.), Ekonomik ortam, Sosyo – kültürel ortam, Sağlık ve sıhhi temizlik (tıbbi altyapı, kanalizasyon, hava kirliliği vb.), Okullar ve eğitim (standart ve uluslararası okulların bulunabilirliği), Kamu hizmetleri ve ulaşım (elektrik, su, toplu taşıma, trafik sıkışıklığı vb.), Eğlence ve dinlenme (restoran, sinema, tiyatro, spor vb.), Tüketim malları, Konut, Doğal çevre.

4.1. Yöntem

Çalışmada yüz yüze görüşmeler yoluyla yapılan ankete dayalı bir veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Katılan vatandaşlara toplamda 59 sorunun³ sorulduğu çalışmada, anketlerden elde edilen sonuçların frekans analizi yapılmıştır. Alınan yanıtlara ilişkin frekans analizleri yapılmıştır.

4.2. Örneklem

Çalışmada kullanılan verilerin elde edildiği anketler, Çanakkale kent merkezinde yaşan ve rassal seçim yöntemi ile seçilen 54 kişiyle yüz yüze görüşme yöntemiyle yapılmıştır. Çalışmanın örneklem sayısından kaynaklanan hata oranı %90 güven seviyesinde yaklaşık olarak %11.19 olarak ölçülmüştür. Söz konusu hata oranının düşürülmesi için örneklem sayısı yüksek tutulmaya çalışılmış ancak özellikle kamu kurumlarında çalışan kişilerin anket uygulamalarına katılmak istememesi nedeni ile örneklem sayısı artırılmamıştır.

Anketimize katılanların %59,6'sı erkek, %40,4'ü kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcılardan 22 yaş altı olanların oranı %15,7'dır. Saha çalışması sırasında özellikle üniversite öğrencileri ve Çanakkale'de geçici süre kalacak vatandaşlar anket uygulamasının dışında tutulmaya çalışılmıştır. Bunun sebebi, kentte yaşayan yerleşiklerin yabancı göçmenlere karşı olan bakışını belirlerken, geçici ikamet sahiplerinden kaynaklanacak hatalı ölçümlerin minimize edilmek istenmesidir.

Gelir durumuna göre katılımcıların sınıflamasına göre aylık geliri 2.000 TL'nin üstünde olanların oranı %81,4'dür. Anket uygulamasına katılanlardan Çanakkale doğumlu olanların oranı %48,1 iken 10 yıldan fazla bir süredir Çanakkale'de yaşayanlar örneklemin %55,1'ini oluşturmaktadır. Ankete katılanların eğitim durumuna bakıldığında %2'sini ortaokul, %7,8'ini lise, %84,3'ünün üniversite ve %5,9'unun da yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Örneklemini oluşturan vatandaşların %76,9'luk kısmı kendilerini inançları bakımından Müslüman olarak tanımlamaktadır.

³ Uygulanan anket soruları Ek-1'de verilmiştir.

Örneklem genel olarak değerlendirildiğinde anket uygulanan örneklemin genel olarak asgari geçim düzeyinin üzerinde gelire sahip, 22 yaş ve üzeri, yüksek eğitim almış ve İslam dinine mensup kişilerden oluştuğu söylenebilir. Bu bakımdan örneklemin Çanakkale'nin demografik yapısını yansıttığını söylemek yanlış olmayacaktır.

4.3. Tolerans Seviyesine İlişkin Frekans Analizi

Türkiye'nin sahil şeridindeki illerin genelinde olduğu gibi gelir ve eğitim düzeyi yüksek olan Çanakkale'nin tolerans seviyesinin ülke ortalamasının üzerinde olması beklenmektedir. Florida ve Tinagli (2004)'e göre, tolerans seviyesini belirleyen üç önemli etken tutumlar, değerler ve kendini ifade etmedir. Çalışmada söz konusu bileşenlerden tutumlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Tutumların somut göstergelere dayandırılması ve dolayısı ile ölçülebilmesi daha kolaydır. Yabancı göçmenlerin Çanakkale'de azınlık durumunda olmaları ve tutumların azınlıklara karşı kişilerin algı ve davranışlarından yola çıkılarak ölçülmesi, saha çalışmasında tutumlar üzerine yoğunlaşılmasına neden olmuştur.

Çalışmaya göre göçmenlerin Çanakkale için sorun olduğunu düşünenlerin oranı %41,2 iken, %37,2'lik bir oranla göçmenlerin sorun olmadığı düşünülmektedir. %21,6'lık bir kesim ise bu konuda kararsızdır. Göçmenlerin neden olacağı düşünülen en önemli sorunlar sırası ile güvenlik (34,6), barınma (19,2), ekonomik (17,3) ve kültürel (17,3) sorunlardır. Ayrıca göçmenlerin söz konusu sorunlardan birden fazlasına neden olacağını düşünenlerin oranı %11,5'dir.

Güvenlik sorunu endişesinin kaynağı incelendiğinde bölge halkının yabancı göçmenlere güvenmediği görülmektedir. Sadece %11,8'lik bir kesim yabancılara güvenirken, %54,9'luk kısım yabancı göçmenlere güvenmemektedir. Ayrıca %56,9'luk bir kesim yabancılara karşı sürekli temkinli olacağını beyan etmiştir. Söz konusu sonuçlara bakıldığında yabancı göçmenlere karşı güven probleminin kısa vadede çözülmesinin zor olduğu görülmektedir.

Barınma sorunu yabancıların yol açacağı düşünülen diğer bir önemli sorundur. Ankete katılanların %43,2'lik kısmı Çanakkale'de göçmenler için barınma merkezi istemezken, %31,3'lük kesim barınma merkezi istemektedir. Çanakkale'de transit geçiş yapmak isteyen göçmenler için bir toplama merkezi bulunmaktadır ancak nihai göç hedefi olarak Çanakkale'yi

seçenler barınma ihtiyaçlarını konut kiralama veya satın alma yoluyla gidermektedirler. Bu durum kent halkının göçmenler ile komşuluk ilişkisi kurma problemini ortaya çıkarmaktadır. Komşuluk ilişkisinin varlığı tolerans seviyesini olumlu etkileyecek bir unsur olarak incelenmesi gereken bir husustur. Çalışmaya göre vatandaşların %48'lik kısmı komşusunun hangi milletten olmasını önemsememektedir. %42'lik kısım ise eğer seçim şansı olsa Avrupalı bir göçmen ile komşu olmak istemektedir. %4'lük kesim Afrikalılarla, %2'lik kısım İranlılarla, yine %2'lik kısım göçmen Kürtlerle komşu olabileceğini belirtirken, Afgan ve Araplarla kimse komşu olmak istememektedir. Bu durum Suriyeli Arap göçmenlere karşı tolerans seviyesini düşürücü bir etkidir. Katılanlara göçmen komşularının hangi dini inanca sahip olmasını istedikleri sorusu yöneltildiğinde, katılımcıların %69,8'i Müslüman bir göçmenle komşu olmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Seki vd. (2016b)'ye göre Çanakkale'deki göçmenlerin %33,5'i Afganistan'dan, %30'u İran'dan, %16'sı Irak'tan, %15'i ise Afrika'dan göç etmiştir. Göçmenlerin dağılımına bakıldığında komşu olarak istenmeyen Afgan ve Iraklıların göçmenlerin büyük kısmını oluşturduğu görülmektedir. Buna göre mevcut deneyimlerinden dolayı kent halkının yabancı göçmenlerle komşu olmak istemediği söylenebilir.

Kent halkı yabancı göçmenlerin ekonomik sorunlar yaratacağını düşünmektedir. %47,1'lik kesim yabancı göçmenlerle aynı işyerinde çalışmak istememekte iken sadece %27,5'lik kesim aynı işyerinde çalışmak istemektedir. Yabancı göçmenleri işçi olarak çalıştırmak istemeyenlerin oranı %51 iken, göçmenleri işçi olarak çalıştırabileceğini ifade edenlerin oranı %25,5'de kalmıştır. Yabancı göçmenleri işsizlik sebebi olarak görenlerin oranı %49 iken, işsizlik sebebi olarak görmeyenlerin oranı %33,3'de kalmıştır. Göçmenlerin iş yükünü artıracığını düşünenlerin oranı %65,3 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre kent halkı yabancıların özellikle işgücü piyasaları vasıtasıyla ekonomik sorun yaratacağını düşünmektedirler. Vatandaşların vergilerin yabancı göçmenlere harcanması hususundaki görüşleri de göçmenlerin ekonomik sorun yaratacağı görüşü ile örtüşmektedir. Buna göre kent vatandaşların %60,8'lik kısmı vergilerin yabancı göçmenlere harcanmamasını isterken, sadece 23,5'lik kesim vergilerin yabancı göçmenlere harcanmasını istemektedir

Yabancı göçmenlerden %43,1'lik bir kesim yabancı göçmenleri refah seviyesini düşürücü bir unsur olarak görmektedir. Bu görüşe katılmayanların oranı ise %41,6'dır. Toplumun genel refah algısı

çerçevesinde yabancı göçmenlere karşı bölünmüş bir yapıda olduğu söylenebilir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yaratıcı ekonomi yaklaşımının ana unsurlarından birisi bölgeye yaratıcı sınıfı çekmek için gerekli olan yüksek tolerans seviyesidir. Yaratıcı ekonomi yaklaşımına göre bölgesel kalkınma yaratıcı sınıf tarafından üretilen katma değeri yüksek ve fikri mülkiyet haklarına konu olabilen yaratıcı ürünler ile gerçekleşecektir. Söz konusu ürünleri üretecek sınıf ise yaratıcı sınıftır. Bu bakımdan bölgenin kalkınması yaratıcı sınıfın bölgeye çekilmesini gerekli kılmaktadır. Yaratıcı sınıfın bir bölgede yoğunlaşması için ise o bölgenin tolerans seviyesinin yüksek olması gerekmektedir. Tolerans seviyesini belirleyen üç temel etken; tutumlar, değerler ve kendini ifade etmedir. Bu üç etkenden en ölçülebilir olanı tutumlardır.

Çalışmada tutumlar üzerine elde edilen bulgular özetle şöyledir:

- Çalışmaya göre göçmenlerin Çanakkale için sorun olduğunu düşünenlerin oranı sorun olmadıklarını düşünenlerden fazladır.
- Göçmenlerin neden olacağı düşünülen en önemli sorunlar sırası ile güvenlik, barınma, ekonomik ve kültürel sorunlardır.
- Ankete katılanların çoğu yabancı göçmenlere güvenmediğini ve onlara karşı sürekli temkinli olacağını beyan etmektedir. Buna göre güven sorunu kısa vadede çözülebilecek bir sorun olarak görülmemektedir.
- Afgan ve Araplarla kimse komşu olmak istememektedir. Seki vd. (2016b)'ye göre Afgan ve Iraklıların Çanakkale'deki göçmenlerin büyük kısmını oluşturduğu görülmektedir. Buna göre mevcut deneyimlerinden dolayı kent halkının yabancı göçmenlerle komşu olmak istemediği söylenebilir.
- Göçmenlerin işsizlik yaratacağı ve iş yükünü artıracacağı düşünülmektedir. Ayrıca kent halkı büyük oranda yabancı göçmenlere istihdam sağlamak istememektedirler.
- Vergi gelirlerinden yabancı göçmenlere gelir aktarılmasını istemeyen halk büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır.

Söz konusu bulgular incelendiğinde Çanakkale'nin yabancı göçmenlere karşı tolerans seviyesinin düşük olduğu görülmektedir. Tolerans seviyesindeki düşüklüğün en büyük nedenleri yabancı göçmenlere karşı güven sorunu ve yabancı göçmenlerin neden olacağı ekonomik sorunlardır.

Çanakkale halkının şuan ilde bulunan en büyük yabancı göçmen grupları olan Afgan ve Araplar ile komşu olmak istememeleri göçmenlerin uyum sorununun dirençli bir sorun olacağını bize göstermektedir. Seki vd. (2016b)'de Çanakkale'deki göçmenlerin gelir seviyelerinin düşük olduğu ve kentteki yabancı göçmenlerin büyük çoğunluğunun ülkelerine dönmek istemedikleri görülmektedir. Yabancı göçmenlerin istihdam edilmek istenmemesi ise yabancı göçmenlerin hâlihazırda düşük olan gelir seviyesinin uzun vadede de düşük olacağını göstermektedir. Gelir seviyesi ile suç oranı arasındaki ters ilişki göz önüne alındığında, Çanakkale'deki yabancı göçmenlerin suça karışma olasılıklarının yüksek olduğu ve uzun dönemde de yüksek olacağı görülmektedir. Bu sonuç ise kent halkının yabancı göçmenlerin yaratacağı en büyük tehlikenin güvenlik tehlikesi olduğu düşüncesini desteklemektedir.

Çanakkale ilinin tolerans seviyesinin, kısa vadede çözülmesi mümkün olmayan söz konusu problemlerden dolayı, uluslararası göçten olumsuz etkileneceği aşikârdır. Uluslararası göçün tolerans seviyesinde meydana getirdiği düşüş, yaratıcı sınıfları kentten uzaklaştıracak, böylece yaratıcı endüstrilerin üretim kapasitesi düşecek ve bölgenin kalkınması olumsuz etkilenecektir.

Bölgesel kalkınmada yaşanacak yabancı göç kaynaklı olası gerilemeyi önlemek için öncelikle yabancı göçmenlerin bölgeye uyumunu artırıcı ve söz konusu göçmenlere istihdam yaratıcı politikalar hayata geçirilmelidir.

KAYNAKLAR

Akçadağ, Emine. Yasa Dışı Göç ve Türkiye. Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, Bilge Adamlar Kurulu Raporu: 42, İstanbul: Bilgesam Yayınları, 2012.

Akıncı, Buket, Nergiz, Ahmet., Gedik, Ercan. “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul”, Göç Araştırmaları Dergisi. 1:2, Temmuz-Aralık 2015, 58-83.

Aytaç, Ömer. “Yoksulluk ve Sosyal Düzensizlik Potansiyeli”, Mukaddime Dergisi. 7:1, 2016, 135-155.

Çakmak, Caner. “Suçun Belirleyicileri Olarak Başlıca Ekonomik Risk Faktörleri”, AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 15:4, Kış 2015, 125-184.

Çeri, Veysi, Nasıroğlu, Serhat ve Semerci, Bengi. “Psikiyatrinin Penceresinden Göç ve Sağlık”, Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi. 35, Haziran-Temmuz-Ağustos 2015, 80-85.

Florida, Richard, The Rise of The Creative Class and How It is Transforming Work, Leisure Community and Everyday Life. New York, USA: Basic Books Publications, 2002.

Florida, Richard, Cities and The Creative Class. New York, USA: Routledge Publications, 2005.

Florida, Richard, Tinagli, Irene, Europe in the Creative Age. Carneige Hall Software Industry Centre: DEMOS Publications, 2004.

Howkins, John, The Creative Economy, London, England: The Penguin Press Publications, 2001.

Kumral, Neşe. “Yaratıcılık ve İzmir Üzerine”, Ege University Working Papers. 10:1, 2010, 1-18.

Romer, Paul .M., “The Origins of Endogenous Growth”, The Journal of Economic Perspectives. 8:1, Winter 1994, 3-22.

Seki, İsmail, Seçkin, Abdulhadi ve Gocuklu, Erdal. “Uluslararası Doğal Afetler ve Afet Yönetimi Bildiriler Kitabı”, içinde: Suriye Kaynaklı Göç Dalgasını Belirleyen Etkenler: Panel Veri Analizi, (Editörler: İnan Keskin, Cevdet Göloğlu,), Karabük Üniversitesi Yayınları, Karabük, 2016a. ss. 720-725.

Seki, İsmail, Seçkin, Abdulhadi ve Gocuklu, Erdal. “2. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi: Göç, Yoksulluk ve İstihdam Bildiriler Kitabı”, içinde: Yabancı Göçmenlerin Profil Analizlerinin İncelenmesi: Çanakkale İli Örneği, (Editörler: Ahmet Diken, Abdülkadir Buluş,), Necmettin Erbakan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu Yayınları, Konya, 2016b. ss. 344-351.